

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“โอวาท — คำพร่ำสอน, คำกล่าวเตือน”

คำว่า โอวาท อ่านแบบภาษาบาลีว่า โอ - วา - ทะ แปลว่า คำพร่ำสอน, คำกล่าวเตือน, คำตักเตือน เป็นคำธรรมคำที่มีความหมายลึกซึ้งอย่างยิ่ง เป็นคำที่มีประโยชน์ เพราะเตือนให้เข้าใจความจริง ไม่ประมาทในชีวิต เตือนให้คุณความดีและปัญญาเจริญขึ้น เป็นเครื่องเตือนที่ดีอย่างยิ่ง ดังเช่น พระโอวาทที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประทาน แก่พระภิกษุทั้งหลายว่า “ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเกิด การอุบัติ (เกิดขึ้น) แห่งพระพุทธเจ้า หาได้ยาก ในโลก การได้อัตภาพเป็นมนุษย์ หาได้ยาก การถึงพร้อมด้วยศรัทธา หาได้ยาก การบรรพชา หาได้ยาก การฟังพระสัทธรรม หาได้ยาก ดังนี้”

(สารัตถปกาสินี อรรถกถาสังยุตตนิกาย สคาถวรรค กสิสูตร)

ข้อความจากธัมมปัทมสูตร อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เป็นโอวาทเครื่องเตือนที่ดี ดังนี้ว่า

เทพบุตร ถามเทพธิดาว่า “อายุของมนุษย์มีประมาณเท่าไร?”

เทพธิดา ตอบว่า “ประมาณ ๑๐๐ ปี”

เทพบุตร ถาม(ต่อไป)ว่า “เท่านั้นเองหรือ?”

เทพธิดา ตอบว่า “ค่ะ นาย”

เทพบุตร ถามว่า “พวกมนุษย์ถือเอาอายุประมาณเท่านี้เกิดแล้ว เป็นผู้ประมาทเหมือนหลับ ยังกาลให้ล่วงไปหรือ? หรือว่า ทำบุญมีทานเป็นต้น?”

เทพธิดา ตอบว่า “ท่านพูดอะไร นาย, พวกมนุษย์ประมาทเป็นนิตย์ ประหนึ่งถือเอาอายุตั้ง อสงไขย (นับไม่ได้) เกิดแล้ว ประหนึ่งว่าไม่แก่ไม่ตาย”

ความสังเวชเป็นอันมาก ได้เกิดขึ้นแก่มาลาภาริเทพบุตรว่า “ทราบว่ พวกมนุษย์ถือเอาอายุ ประมาณ ๑๐๐ ปีเกิดแล้ว ประมาทนอนหลับอยู่ เมื่อไรหนอ จึงจักพ้นจากทุกข์ได้”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เตือนให้มีความเข้าใจ ถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นใครกล่าวก็ตาม คำจริงย่อมเป็นคำจริง ไม่เปลี่ยนแปลง, เป็นที่น่าพิจารณาว่า ชีวิตของแต่ละบุคคลนั้น เล็กน้อย สั้นมาก ความตายไม่มีเครื่องหมายบอกให้ รู้ล่วงหน้าได้เลย เพราะเหตุว่าเราไม่รู้ว่าจะตายที่ไหน เวลาไหน ด้วยโรคอะไร วันนี้แข็งแรงดี พรุ่งนี้อาจจะเจ็บป่วยด้วยโรคอะไรก็ได้ ประสบอุบัติเหตุก็ได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น พิจารณาถึงบุคคลผู้เลิศที่สุดในโลก ประเสริฐที่สุดในโลก

คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน หรือแม้แต่พระเถระผู้เลิศในทางฤทธิ์ คือ ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ท่านก็ปรินิพพาน สรุปลแล้ว คือ ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้ ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม เมื่อเกิดมาแล้ว ล้วนมีความตายเป็นที่สุดด้วยกันทั้งนั้น

ชีวิตของคนเราจะยืนนานสักเท่าไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตของมนุษย์เราในสมัยนี้โดยประมาณแล้ว ไม่เกิน ๑๐๐ ปี หรือจะมีเกิน ๑๐๐ ปีได้บ้างก็มีเพียงส่วนน้อย จากวัยเด็ก ย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาว จากวัยหนุ่มสาวก็ย่างเข้าสู่วัยแก่ชรา และในที่สุดก็ต้องตาย บางคนก็ตายก่อนวัยอันควรก็มี ซึ่งเป็นธรรมชาติที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้แม้แต่คนเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่า **อีกไม่นานเลย ทุกคนก็ต้องจากโลกนี้ไป** มนุษย์โลกซึ่งเป็นหนึ่งในสัณตัตถิยา ของบุคคลผู้ได้เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น เป็นที่พิกที่อาศัยเพียงชั่วคราวเท่านั้นจริงๆ ซึ่งจะต้องจากไปในที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้ การเป็นผู้ประมาทมัวเมา ประหนึ่งว่าตนเองจะไม่ตาย ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ควรอย่างแน่นอน สิ่งที่แสวงหากันอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง สิ่งที่น่าปรารถนาทั้งหลาย แต่ละคนจะต้องละทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างไปเมื่อสิ้นสุดจากความเป็นบุคคลนี้ ไม่สามารถนำเอาสิ่งเหล่านี้ติดตามตัวไปได้เลย

การพิจารณาถึงความตายบ่อยๆ ย่อมจะทำให้เป็นผู้ไม่ประมาทในการเจริญกุศลทุกประการและไม่ขาดการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวันเพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง ซึ่งแต่ละบุคคลเป็นผู้มีกิเลสมากด้วยกันทั้งนั้น เต็มไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ทั้งโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น อีกทั้งปัญญาก็ยังไม่เจริญ ดังนั้น ฟังเป็นผู้ไม่ประมาท ฟังศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรมอบรมเจริญปัญญา เพื่อเข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง และขัดเกลากิเลสในชีวิตประจำวัน, เคยโกรธ เคยผูกโกรธ เคยไม่พอใจในบุคคลต่างๆ เคยติดข้องในทรัพย์สมบัติมากมาย เคยตระหนี่หวงแหน เคยริษยาในเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข เคยไม่รู้ไม่เข้าใจสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ สิ่งที่ไม่ดีเหล่านี้ก็จะค่อยๆ เบาบางลงได้ตามระดับขั้นของปัญญา (ความเข้าใจ) ที่เจริญขึ้นไปตามลำดับนั่นเอง แล้วปัญญาจะมาจากไหน ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง **สิ่งสำคัญที่สุดจึงอยู่ที่ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต่อไป** เพราะพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นพระโอวาท เป็นคำพร่ำสอนที่เป็นไปเพื่อปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด ซึ่งควรค่าแก่การฟัง การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖